

MODUL č. 1 ROZVOJ VENKOVA PROSTŘEDNÍM MULTIFUNKČNÍHO ZEMĚDĚLSTVÍ A KULTURNÍHO DĚDICTVÍ

1. Nové příležitosti pro venkovské oblasti

2. Multifunkční zemědělství

3. Venkovské a zemědělské kulturní dědictví

Závěry

Otázky pro sebereflexi

Zdroje/odkazy

Spolufinancováno
z programu Evropské unie
Erasmus+

Tento projekt byl realizován za finanční podpory Evropské unie. Za obsah publikací odpovídá výlučně autor. Publikace nereprezentují názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem.
Projekt č.: 2018-1-FR01-KA202-047809

ÚVOD

PŘEHLED

Modul představuje problematiku multifunkčního zemědělství jako směr rozvoje venkova a možnost vytváření nových pracovních míst na venkově. Zaměřuje se zejména na podmínky pro rozvoj podnikání žen. Tato oblast souvisí také s hodnotami venkovského kulturního dědictví.

VZDĚLÁVACÍ CÍLE

Znalosti: Budete schopni rozpoznat současné směry rozvoje venkova v Evropě a pochopit podmínky a význam různých typů multifunkčního zemědělství spojeného s kulturním dědictvím pro udržitelnou venkovskou ekonomiku a zlepšování zaměstnatelnosti venkovských žen.

Dovednosti: Budete schopni najít příležitosti, které vám pomohou rozvinout vlastní aktivity v multifunkčním zemědělství a podnikání v oblasti kulturního dědictví, včetně schopnosti využívat podpůrné nástroje EU.

Kompetence: Zlepšíte si kompetence jako je ohodnocení vlastních zdrojů týkajících se multifunkčního zemědělství a podnikání v oblasti kulturního dědictví, stejně jako rozhodování o dalším postupu profesního rozvoje podle příkladů inspirativních žen podnikajících na venkově.

1. NOVÉ PŘÍLEŽITOSTI PRO VENKOVSKÉ OBLASTI

1.1. Obecná nařízení pro rozvoj venkova na úrovni EU a na národních úrovních - stanovují mechanismy a předpisy používané EU týkající se rozvoje venkova a rovných příležitostí

Role žen v EU

- ▶ Rovnost pohlaví je **základní hodnotou Evropské unie** vyjádřenou již v Římské smlouvě z roku 1957, která stanovuje zásadu stejné odměny za stejnou práci. V současnosti Evropa představuje pro ženy jedno z nejbezpečnějších a nejspravedlivějších míst na světě.
- Ženy v Evropě mají rovnoprávné postavení a jsou ochraňovány, přesto pro mnoho z nich tato práva ještě nejsou realitou. Statistiky ukazují, že ženy jsou nedostatečně zastoupeny na rozhodovacích pozicích v politice a v podnikání a stále vydělávají o 16% méně než muži v celé EU. Násilí a obtěžování založené na pohlaví je stále velmi rozšířené.
- Evropská unie se snaží řešit problém, že jen málo žen pracuje na farmách. Pouze okolo 30 % farem jsou řízeny ženami (Eurostat 2013). Toto číslo však plně neodrážá realitu, protože zatímco v Litvě až 47 % domácností fungují pod dohledem žen, v Nizozemsku je to pouze 5 %.
- Globální průzkum společnosti Corteva Agriscience zároveň ukázal, že evropští zemědělci se stále cítí být diskriminováni na základě pohlaví (68 % - zpráva však zahrnovala pouze 4 evropské země: Francii, Španělsko, Británii a Itálii).
- V dubnu 2017 přijal Evropský parlament zprávu požadující posílení role žen v zemědělství. Zákodárci EU se domnívají, že ženy mohou

Photo. K.Boba

hrát klíčovou roli při obnově venkovských oblastí, které nemusí být odsouzeny k urbanizaci.

Rozvoj venkova

- Rozvoj venkova je proces strukturálních změn, jehož cílem je zlepšit životní úroveň a kvalitu života spravedlivým, udržitelným a účinným způsobem.
- K dosažení tohoto cíle je zásadní, aby se účastnily a aktivně zapojily všechny sociální skupiny ve venkovských oblastech, včetně mladých a starých lidí, žen a mužů. Je potřeba zajistit racionální využívání a řízení přírodních zdrojů, ekonomických kapacit a lidského kapitálu.
- Politiky rozvoje venkova zhodnocují a efektivně využívají specifické a potenciálně konkurenční výhody, diverzifikují možnosti zaměstnání a zlepšují podnikatelské a jiné inovativní aktivity ve všech sférách života.
- Genderová asymetrie znamená nerovnosti a/nebo nerovnováhu mezi ženami a muži ve věkovém složení, sociálním postavení, úrovni vzdělání, zaměstnanosti a dalších ekonomických příležitostech a účasti na rozhodování.
- Takové asymetrie existují většinou na úkor postavení žen. I když venkovský svět prochází sociálně-ekonomickou změnou, rozdíly mezi ženami a muži ve společnosti mají tendenci být těmi posledními, které budou odstraněny.

AKTIVITY EU

- EU si klade za cíl poskytnout ženám stejné pracovní podmínky jako mužům, např. právo na stejný plat.
- Pomáhá také mužům i ženám dosáhnout rovnováhy mezi pracovním a osobním životem.
- EU také podporuje rovnost postavení žen a mužů na rozhodovacích pozicích.
- Činnost Evropské komise ve všech těchto oblastech je založena na jejím strategickém závazku k rovnosti žen a mužů z období 2016–2019.

- V roce 2017 EU představila akční plán k odstranění rozdílů v odměňování žen a mužů. Plán řeší problémy jako jsou stereotypy a rovnováha mezi pracovním a osobním životem, a vyzývá vlády, zaměstnavatele a odbory, aby přijaly opatření k zajištění spravedlivého odměňování žen.

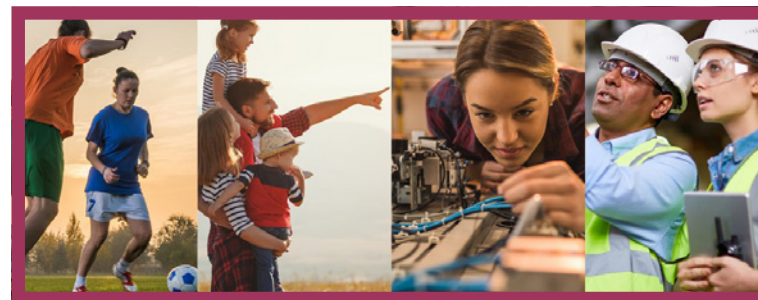
AKTIVITY EU CÍLENÉ NA ŽENY

Více informací o tématech:

- Opatření eu na zlepšení rovnosti mužů a žen a rovnováha mezi profesním a osobním životem.
- Jak eu pomáhá ženám ve světě práce.
- Zastavení násilí na ženách.
- Podpora rovnosti a ochrana práv.
- Zlepšení situace žen v politice a rozhodovacích procesech.
- Zlepšování životů na celém světě.

Naleznete na stránce:

► <https://op.europa.eu/webpub/com/factsheets/women/en/>

EU poskytuje finanční prostředky na širokou škálu projektů a programů pokrývajících oblasti jako jsou:

- Regionální a městský rozvoj.
- Zaměstnanost a sociální začlenění.
- Zemědělství a rozvoj venkova.
- Námořní a rybářská politika.
- Výzkum a inovace.
- Humanitární pomoc.

Politiky

- ▶ **Zemědělství a životní prostředí:** EU realizuje řadu politik, které řeší problémy, kterým zemědělství čelí, jako je změna klimatu, ztráta biologické rozmanitosti a další výzvy související s přírodními zdroji.
- ▶ **Přímá podpora a transparentnost:** Systém přímých plateb Společné zemědělské politiky poskytuje podporu zemědělcům v souvislosti s dodržováním řady pravidel EU, včetně nových požadavků na tzv. greening.
- ▶ **Rozvoj venkova:** Programy EU pro rozvoj venkova pomáhají lidem a firmám ve venkovských oblastech řešit ekonomické, environmentální a sociální výzvy a příležitosti.
- ▶ **Ekologické zemědělství:** Právní předpisy EU zajišťují, že „ekologický“ znamená totéž pro spotřebitele i producenty, s předpisy platnými v celé EU, které se vztahují na dodavatelský řetězec ekologického zemědělství.
- ▶ **Kvalita farmářských produktů:** Systémy kvality EU, jako jsou zeměpisná označení, chrání a zaručují určité know-how a konkrétní vazbu na zeměpisnou oblast.
- ▶ **Obchod a propagace:** Potravinářskému odvětví EU se podařilo rozšířit vývoz, k čemuž přispěly obchodní dohody EU a posílená propagace na trzích mimo EU.
- ▶ **Lesnictví:** Fondy EU pro rozvoj venkova podporují zavádění udržitelného lesního hospodaření zeměmi EU, rovněž zlepšují konkurenceschopnost a vytvářejí pracovní místa.

- ▶ **Zemědělské trhy a analýza:** U více tržně orientovaného sektoru je pro předvídání trendů zapotřebí transparentnost a analýza trhu.

Správa fondů

- Financování je spravováno podle přísných pravidel, aby byla zajištěna přísná kontrola nad tím, jak jsou prostředky využívány, a že jsou peníze vynakládány transparentním a odpovědným způsobem.
- 27 Komisařů EU má nejvyšší politickou odpovědnost za zajištění řádného vynakládání finančních prostředků EU. Ale protože většina financování je spravována v jednotlivých zemích, odpovědnost za provádění kontrol a ročních auditů padá na národní vlády.
- ▶ Více než 76 % rozpočtu EU je spravováno ve spolupráci s národními a regionálními orgány prostřednictvím systému „sdíleného řízení“, zejména prostřednictvím **5 velkých fondů - strukturálních a investičních fondů.**
- ▶ Společně pomáhají realizovat **strategii Evropa 2020.**

Vybrané fondy

- ▶ **Evropský fond pro regionální rozvoj** (ERDF) – se zaměřuje na regionální a městský rozvoj.
- ▶ **Evropský sociální fond** (ESF) – se zaměřuje na sociální začlenění a řádnou správu věcí veřejných.
- ▶ **Fond soudržnosti** (CF) – se zaměřuje na rozvoj méně rozvinutých regionů.
- ▶ **Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova** (EAFRD) .
- ▶ **Evropský námořní a rybářský fond** (EMFF) .

Další fondy spravuje přímo EU. Ty jsou poskytovány ve formě:

- ▶ **Grantů** na konkrétní projekty související s politikami EU, jsou vyhlašovány „výzvy k podávání projektových žádostí“. Část financování pochází z EU, část z jiných zdrojů.
- ▶ **Smlouvy** vydané orgány EU na nákup služeb, zboží nebo děl, které potřebují pro svůj provoz - jako jsou studie, školení, organizace

konferencí, vybavení IT. Smlouvy se zadávají prostřednictvím výzev k podávání nabídek.

- **Příjemci nabídek, grantů nebo rozvojové pomoci určené pro země mimo EU** jsou zveřejňováni online.

1.2. Politika v oblasti rozvoje venkova podle Společné zemědělské politiky (SZP) - předpoklady pro rozvoj a činnosti žen

SPOLEČNÁ ZEMĚDĚLSKÁ POLITIKA

- Společná zemědělská politika (SZP) - jedna z nejstarších evropských politik - se rozvíjela společně s EU.
- Dnešní SZP podporuje moderní, tržně orientované zemědělství zajišťující poskytování bezpečných, cenově dostupných a vysoce kvalitních potravin, které se vyrábějí udržitelným způsobem a dodržují přísné normy (životní prostředí, dobré životní podmínky zvířat, bezpečnost potravin atd.), a také podporuje investice do širší venkovské ekonomiky.

Photo. K.Boba

K 9 cílům budoucí SZP patří:

- Zajištění spravedlivého příjmu zemědělců;
- Zvýšení konkurenceschopnosti;
- Obnovení rovnováhy sil v potravinovém řetězci;
- Opatření v oblasti změny klimatu;
- Péče o životní prostředí;
- Zachování krajiny a biologické rozmanitosti;
- Podpora generační obměny;
- Zajištění živých venkovských oblastí;
- Ochrana kvality potravin a zdraví.

Zdroj: The 9 CAP objectives

Klíčové aspekty SZP:

- **Spravedlivější podmínky díky lépe zaměřené podpoře:** V zájmu zajištění stability a předvídatelnosti zůstane důležitým prvkem SZP podpora příjmů. V tomto kontextu se bude základní platba i nadále odvíjet od rozlohy farmy v hektarech. Budoucí SZP však hodlá upřednostňovat malá a střední hospodářství a podporovat mladé lidi, aby začali v zemědělství podnikat.
- **Větší ambice v oblasti životního prostředí a klimatu:** Zemědělci sehrávají zásadní úlohu v boji proti změně klimatu, při ochraně životního prostředí a zachování krajiny a biologické rozmanitosti. Evropská komise ve svém návrhu stanovuje řadu ambiciózních cílů týkajících se ochrany životního prostředí a klimatu.
- **Zemědělci jako základní složka evropské společnosti:** Zemědělci zajišťují životně důležité veřejné statky a jsou tradičním jádrem evropských venkovských komunit.

- **Více se dozvíte ve [VIDEU](#)**

1.3. Možnosti financování aktivit zejména z evropských fondů ve venkovských oblastech zaměřených na venkov, mimo jiné z Programu rozvoje venkova nebo z Evropského sociálního fondu

Jak EU pomáhá ženám ve světě práce?

- ▶ EU bere v úvahu zvláštní potřeby žen v různých svých programech a politikách a **Evropský sociální fond** pomáhá každoročně milionům lidí, kteří čelí nejrůznějším problémům, např. zlepšuje jejich přístup k pracovním místům.
- ▶ **Zvláštní opatření, které mají pomoci zapojit ženy do trhu práce**, zahrnují programy určené k rekvalifikaci a ke zlepšení dovedností. Fond rovněž umožňuje ženám vrátit se do zaměstnání po přerušení kariéry, například tím, že pomáhá poskytovat kvalitní péči o děti a individuální poradenství a zlepšuje informovanost zaměstnavatelů o problémech, jimž ženy čelí. Evropský sociální fond podporuje projekty v každé partnerské **zemi**. Mnoho úspěšných **iniciativ** tohoto fondu má pro životy lidí skutečný význam.
- ▶ Projekty financované v regionech EU nabízejí ženám nové příležitosti prostřednictvím přístupu k financování, individualizované podpory nebo školení, jež jim mají pomoci začít podnikat. Můžete si vyhledat programy a projekty, které jsou určené pro Vaši **zemi či váš region**.
- ▶ **Platforma WEgate** je jednotné kontaktní místo pro ženy, které chtějí začít s podnikáním nebo chtějí to stávající rozšířit. Najdete na ní informace o školení, odborném vedení, poradenství a vytváření sítí kontaktů. Rovněž můžete zjistit, jakým způsobem úvěry a rizikový kapitál EU pomohou začít nebo rozšířit podnikání.
- ▶ EU také podniká kroky k posílení postavení žen v digitálním světě, a to tím, že bojuje proti stereotypům, podporuje vzdělávání a odbornou přípravu v oblasti digitálních dovedností a povzbuzuje větší účast

Photo. K.Boba

podnikajících žen v tomto odvětví. **Evropská síť pro ženy v digitální oblasti** začala fungovat v roce 2018, aby dívky a ženy v digitálním světě mohly navázat kontakty a společně se podílet na iniciativách a zkušenostech v této oblasti. Kolem **20 technologických společností** se rovněž zavázalo, že zajistí genderově vyvážené pracovní prostředí podporující začlenění.

- ▶ EU se také zavázala k odstranění **genderových rozdílů v oblasti výzkumu a inovací**. Například program, **Horizont 2020**, pomáhá výzkumným organizacím a univerzitám v realizaci plánů pro zajištění rovnosti žen a mužů. **Cena EU pro inovátorky** každoročně oceňuje ženy, které jsou nejen vynikající výzkumnice a inovátorky, ale také úspěšné podnikatelky. EU rovněž přijímá opatření ke zlepšení zaměstnanosti žen v dalších odvětvích, jako je **doprava**.

Nástroje podpory pro podnikatelky

- ▶ Komise podporuje několik nástrojů, jako jsou **sítě** kontaktů a elektronická platforma, které pomáhají ženám stát se podnikatelkami a provozovat úspěšné podniky:
- ▶ **Platforma WEgate**: jednotné kontaktní místo pro podnikající ženy
  - Evropská komunita investorek a podnikatelek
  - Evropská síť na podporu podnikání žen (WES)
  - Evropská síť ambasaderek podnikajících žen
  - Evropská síť mentorek pro podnikatelky
- ▶ **Více se dočtete: ZDE**

Žádost o finanční prostředky

- **Malé podniky**: Malé podniky mohou získat finanční prostředky z EU prostřednictvím grantů, půjček a záruk. Granty jsou poskytovány přímo, zatímco ostatní finanční prostředky jsou k dispozici z programů řízených na vnitrostátní úrovni.
- ▶ **Finanční prostředky z EU pro malé podniky**

- **Nevládní organizace a organizace občanské společnosti:** Finanční prostředky mohou získat organizace, které jsou aktivní v oblastech politiky EU a jsou neziskové.

► **Finanční prostředky z EU pro nevládní organizace podle oblastí politiky**

Farmáři & zemědělské podniky

- Většina farmářů v EU má nárok na přímé platby na podporu příjmů. Přibližně třetina je vyplácena náhradou za tzv. ozelenění (zachování trvalých travních porostů, diverzifikace plodin apod.).
- Farmáři také získávají prostředky na základě velikosti pozemků, které vlastní – a to opět náhradou za používání ekologických způsobů hospodaření, které zachovávají biologickou rozmanitost a kvalitu půdy a vody a snižují emise.
- Finanční prostředky z EU rovněž pomáhají farmářům osvojit si nové technologie a modernizovat či restrukturalizovat své hospodářství. Tyto prostředky se také používají na celkové zlepšení života ve venkovských oblastech, a to vytvářením pracovních míst a poskytováním základních služeb.
- Kromě toho mohou v rámci rozvoje venkova využít mladí zemědělci zvláštní podporu pro zahájení podnikání, jakož i vyšší míru podpory pro potřebné investice.

► **Programy rozvoje venkova podle jednotlivých partnerských zemí**

1.4. Příklady podnikajících žen využívajících prostředky EU v letech 2013 – 2020 - příležitosti pro rozvoj podnikání ve venkovských oblastech

Podnikatelky

- Přestože v Evropě žije více žen než mužů, představují podnikatelky pouze třetinu osob samostatně výdělečně činných v EU. Existuje několik faktorů (například sladění podnikání a rodiny), kvůli nimž je podnikání

pro ženy méně atraktivní volbou než pro muže. Evropská komise spolupracuje se zeměmi EU na překonání těchto překážek a chce ženy více podporovat v zakládání svých společností.

Photo. K.Boba

Současná situace podnikatelek v EU:

- Ženy tvoří **52 % celkové evropské populace**, ale tvoří pouze **34,4 % osob samostatně výdělečně činných v EU** a **30 % začínajících podnikatelů**.
- Ženská tvořivost a podnikatelský potenciál jsou **nedostatečně využívaným zdrojem hospodářského růstu a pracovních míst**, který by měl být dále rozvíjen.

Hlavní výzvy, kterým čelí podnikatelky

Při zakládání a řízení podniku čelí ženy výzvám, jako jsou:

► **Přístup k financím**

- Přístup k informacím
- Školení
- Přístup ke kontaktům pro obchodní účely
- Sladění pracovního a osobního života.

Co Komise dělá

- Komise podporuje podnikání žen na základě iniciativy **Small Business Act** a **Akčního plánu podnikání 2020**.
- Jednou z hlavních iniciativ Komise je podpora vytváření sítí kontaktů mezi podnikatelkami, potenciálními podnikatelkami a podpůrnými organizacemi.
- **Cena EU pro inovátorky** se uděluje ženám, které během své kariéry

získaly financování výzkumu a inovací od EU a nedávno založily nebo spoluzaložily úspěšnou společnost založenou na jejich inovativních nápadech. [Podívejte se na vítězky z roku 2017.](#)

- ▶ [Seznam ambasadourů/ambasaderek Evropské sítě podnikání žen.](#)
- ▶ [Seznam národních kontaktů a mentorů pro Evropskou síť mentorů pro podnikatelky.](#)

Podpůrné dokumenty

- ▶ Studie [„Statistické údaje o podnikatelkách v Evropě“](#) (3 MB) (2014) ukazuje, že ženy podnikatelky tvoří 29 % podnikatelů (11,6 milionu) v Evropě. Od roku 2008 došlo v EU k nárůstu podnikatelek o 3%. Ženy představují většinu podniků s jednou osobou v EU (78 %) a dávají přednost zakládání podniků v oblasti zdravotnictví, činností sociální péče, služeb nebo vzdělávání. Studie byla provedena v EU a také v Albánii, Severní Makedonii, na Islandu, v Izraeli, Lichtenštejnsku, Černé Hoře, Norsku, Srbsku a Turecku.
- ▶ Přečtěte si [studii](#) a její [přílohu](#)
- ▶ Podívejte se na [údaje z jednotlivých zemí](#)
- ▶ [Studie o ženských inovátorkách a podnikání](#)

Příklady

- [Vzdělávací farma „Pszczółki“](#) využila podpory Agentury pro restrukturalizaci a modernizaci zemědělství v rámci podopatření „Podpora investic do zpracování zemědělských produktů, obchodu s nimi nebo do jejich rozvoje“, na které se vztahuje program Rozvoje venkova na období 2014–2020. Podpořené aktivity jsou v oblasti zpracování a prodeje

Photo. Educational Farm „Pszczółki“, Polsko

zemědělských produktů v rámci maloobchodu se zemědělskými produkty, dále příprava agroškolení pro starší lidi za účelem založení nebo provozování pečovatelské farmy.

- ▶ [Více si přečtěte zde: Vzdělávací farma „Pszczółki“](#)

- [Olea Cosmetics](#) původně vznikla jako sdružení 7 žen z Pegalajar, které se rozhodly vyrábět kosmetické výrobky na bázi olivového oleje. Potřeba financování výroby a také potřeba vyúčtování jejich tržeb je vedly k založení společnosti s ručením omezeným, protože tato právní struktura byla v případě likvidace společnosti nejjednodušší. Zpočátku musely investovat více než 400 000 EUR, což je donutilo hledat různé zdroje financování. Získaly jak prostředky z EU z programu LEADER, ale také využily soukromé financování od bank.

Photo. Oleacosmetics, Španělsko

- ▶ [Více si přečtěte zde: Olea cosmetics](#)

2. MULTIFUNKČNÍ ZEMĚDĚLSTVÍ

2.1 Definice multifunkčního zemědělství a jeho význam pro rozvoj venkova

Multifunkční zemědělství je definováno jako zemědělství s přidanou hodnotou k základní zemědělské činnosti, která je vytvořena tím, že se začne provádět další činnost v rámci zemědělského podniku.

Multifunkční zemědělství (MFZ)

- Koncept MFZ znamená, že kromě produkce potravin má zemědělství i další funkce, jako je rozvoj venkovské krajiny, růst přírodního a kulturního dědictví, podpora venkovské ekonomiky a zvyšování potravinové bezpečnosti.
- Podle OECD (Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj) je multifunkční zemědělství takové, které produkuje jak řadu komoditních výstupů (potraviny a jiné produkty), tak řadu nekomoditních výstupů, včetně environmentálních a sociálních produktů a služeb.

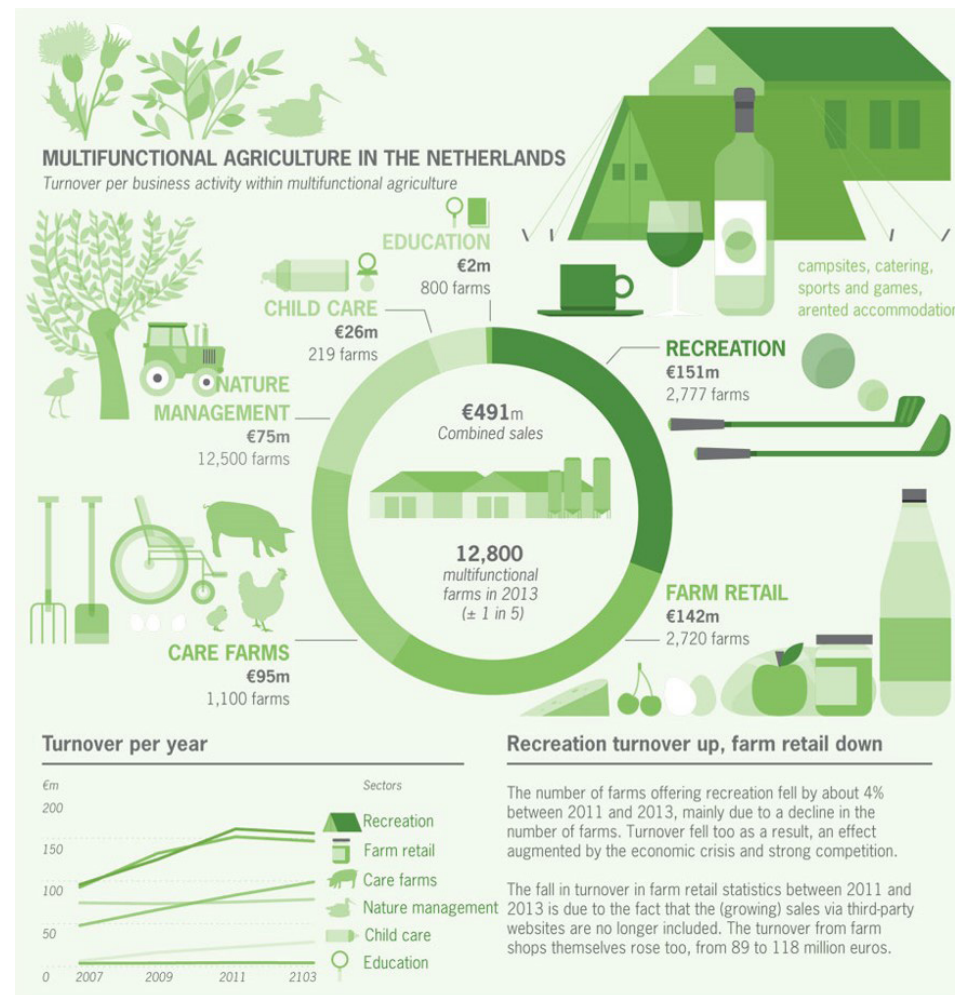
Zdroj: C 347/38 EN Official Journal of the European Union 18.12.2010

Multifunkční zemědělství (MFZ)

- MFZ znamená kombinovat zemědělské činnosti s profesionálními službami založenými na hodnotách farmy. Tento koncept se týká nezemědělských činností prováděných na farmě, často úzce souvisejících se zemědělstvím.
- Rodinní farmáři rozvíjejí v rámci farmy kromě konvenčního zemědělství také nové hospodářské činnosti. Multifunkční aktivity přispívají k udržení samotné produkce potravin.
- Nové výrobní a distribuční činnosti se označují také jako „jiné výdělečné činnosti“.

Zdroj: Jan Douwe van der Ploeg, Wageningen University and Research Centre, the Netherlands

- MFZ je zastřešující termín používaný k označení farem, které kombinují svou zemědělskou výrobu, ochranu životního prostředí se službami pro společnost. Jde např o tyto aktivity:
  - sociální zemědělství,
  - zemědělské vzdělávání,
  - farmářské obchody/přímý prodej,
  - welfare,
  - péče o přírodu,
  - agroturistika.

Zdroj: Wageningen University & Research

Propojení sektorů v rámci multifunkčního zemědělství

2.2 Typy a specifika multifunkčního zemědělství

Agroturistika propojení zemědělství & turistických služeb

Možnosti služeb:

Základní turistické služby:

- Ubytování na farmě
- Stravování pro hosty

Další turistické služby:

- Organizované výlety s průvodci
- Organizace akcí
- Půjčovna vybavení (kola, kajaky, lyže atd.)
- Přeprava
- Zdravotní a kosmetické služby
- Sociální služby

Photo. Educational Farm „Ranczo Artemidy”, Polsko

- **Zdroje farmy:**
  - Pokoje a zařízení pro hosty
  - Apartmány a domy k pronájmu
  - Místo na stanování
  - Jídlna/kuchyně pro hosty
  - Společenská místnost
  - Rekreační zahrada
  - Další zařízení a vybavení turistických služeb
  - Workshopy
  - Přístup k plodinám a hospodářským zvířatům
- **Osobní přístup:**
  - Otevřenost vůči ostatním lidem
  - Úsměv 24 hodin denně
  - Pracovitost
  - Sociální závazek
- **Výhody:**
  - „Kontakt se světem bez potřeby opustit domov“
  - Kulturní výměna
  - Zvyšování významu práce ženy v domácnosti
  - Nezávislost
  - Dodatečný příjem

► Příklad: Andreja Bijzak

Andreja spolu se svým manželem vede společnost, jejíž hlavní činností je udržitelná venkovská turistika (nabízí ubytování, místní kuchyni, wellness). Organizují také dny otevřených dveří, různé vzdělávací aktivity a lesní pedagogiku v Pohádkovém lese.

Didaktická farma projení zemědělství & vzdělávacích služeb

- **Možnosti služeb:**
  - Výukové programy pro školy, dospělé a zájmové skupiny
  - Školy v přírodě
  - Naučná stezka
  - Otevřená farma
- **Zdroje farmy:**
  - Zemědělské plodiny a hospodářská zvířata zvyklá na přítomnost účastníků vzdělávacích aktivit
  - Kryté místo pro vedení tříd
  - Naučné tabule, popisy, značené cesty
  - Zemědělské vzdělávací programy
- **Osobní přístup:**
  - Vášeň pro venkov a zemědělství
  - Komunikativnost
  - Radost ze sdílení znalostí
  - Uspořádanost
  - Ochota k osobnímu rozvoji
- **Výhody:**
  - Rozmanitost v každodenním životě
  - Potěšení z práce s dětmi
  - Osobní rozvoj
  - Nové perspektivy
  - Dodatečný příjem

► Příklad: Tatjana Štancar

Ekologická farma Potočnik Poprask je držitelem ekologického certifikátu po dobu 20 let, jedná se farmu se smíšenými aktivitami a je plně soběstačná. Tatjana přenesla získané zkušenosti ze školy do

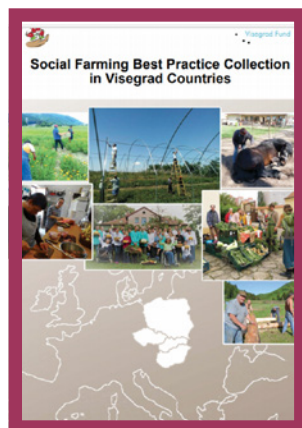

praxe na farmě. Na farmě provází školní skupiny, kterým předává znalosti z farmaření jako součást kulturního dědictví venkova. Farma se také podílí se na tzv. pastýřských dnech, kdy s pomocí sousedů organizují pro studentské skupiny stříhání ovcí.

Sociální péče spojení zemědělství & pečovatelských služeb

- **Možnosti služeb:**
  - Denní péče o osoby závislé na péči (seniory, zdravotně postižené dospělé a děti)
  - Nepřetržitá péče o tyto osoby
  - Terapeutické třídy založené na:
    - Ekoterapii
    - Zvířecí terapii
    - Ergoterapii
    - Terapie uměním
- **Zdroje farmy:**
  - Pokoje a zařízení pro osoby závislé na péči
  - Společenská místnost/kuchyň pro tyto osoby
  - Místnost pro workshopy
  - Plodiny/zahrada/část farmy přizpůsobené aktivitám
  - Zvířata přizpůsobená/vycvičená pro terapeutický kontakt
  - Agroterapeutický program
- **Osobní přístup:**
  - Profesionalita
  - Citlivost
  - Odolnost vůči stresu
  - Trpělivost
  - Zaměření na dlouhodobé cíle
- **Výhody:**
  - Smysl pro poslání
  - Spokojenost
  - Osobní naplnění
  - Dodatečný příjem

► Příklad: Sběrka dobrých příkladů praxe sociálního farmářství ve Víšegrádských zemích, Szent István University, Gödöllő, 2017

Přímý prodej spojení zemědělství & obchodu

- **Možnosti služeb:**
  - Prodej ve vlastním farmářském obchodě
  - Prodej na místním trhu
  - Internetový prodej
  - Společná prodejní iniciativa farmářů
- **Zdroje farmy:**
  - Vysoce kvalitní produkty z farmy (čerstvé i zpracované)
  - Zařízení a vybavení pro přípravu k prodeji
  - Skladovací a přepravní zařízení
  - Technologická linka na zpracování (volitelné)
  - Místo pro prezentaci/prodej produktů
- **Osobní přístup:**
  - Spolehlivost
  - Spolupráce
  - Kulinářský talent
  - Citlivost na hygienu
  - Flexibilita a kreativita
- **Výhody:**
  - Přidaná hodnota k základní produkci

► **Příklad: Andreja Jagodic**

Farma Poličar rozkládající se na 54 ha, provozuje Andreja Jagodic se svým manželem. Farma je známá pro své oceňené mléčné výrobky „kajmak“ (výrobek podobný máslu), tvaroh, mléko, jogurty a bohatou škálu sýrů. Většina produktů se prodává přímo ze dvora, v některých vybraných družstevních obchodech a restauracích a na různých akcích, kde prodávají výrobky ve speciálním přívěsu s vestavěnou lednicí. Spolu s mléčnými výrobky prodávají také vejce, brambory a zeleninu. Pro získání dodatečného příjmu provozují Muzeum mlýnských kamenů, jediné svého druhu ve Slovinsku. Jejich slogan zní: Vše, co poskytujeme, jíme. Vše, co jíme, vám nabízíme. Na našem stole v našem obchodě.

2.3. Podmínky rozvoje podnikání a pracovní příležitosti v multifunkčním zemědělství

Role žen v MFZ

- Ženy významně přispívají k rozvoji venkovské ekonomiky, a koncept multifunkčnosti je základ pro strategii udržitelného rozvoje. I když doposud není plně využíván ve všech oblastech, otevřel ženám nové příležitosti a s pomocí inovací a vytvářením nových konceptů umožňuje vnést do zemědělství novou dynamiku;
- Účast žen na trhu práce ve venkovských oblastech zahrnuje široké spektrum pracovních míst, které přesahuje rámec

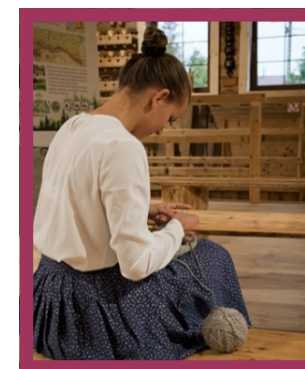

Photo. Educational Farm „Centrum pasterskie w Koniakowei“, Polsko

konvenčního zemědělství, a v této souvislosti zdůrazňuje, že ženy ve venkovských oblastech mohou být nositelkami změn v otázce přechodu k udržitelnému a ekologickému zemědělství a mohou hrát důležitou roli při vytváření tzv. zelených pracovních míst;

- Ženy velmi často podporují rozvoj dalších činností ať už na farmě nebo mimo ni nad rámec zemědělské výroby, což umožňuje činnostem ve venkovských oblastech nabídnout přidanou hodnotu;
- Ženy se aktivně zapojují do zemědělských činností, podnikání a cestovního ruchu a hrají důležitou roli při zachování kulturních tradic ve venkovských oblastech, což může přispět k budování a/nebo posílení regionální identity;
- V případě postupné urbanizace je nezbytné podporovat, aby obyvatelstvo i nadále žilo ve venkovských oblastech a aby bylo aktivní, dynamické, protože to je nezbytné pro ochranu životního prostředí a krajiny;
- Multifunkční role, kterou ženy ve venkovských oblastech zastávají, může značně pomoci při utváření moderního obrazu žen v naší společnosti;

Evropský parlament (EP) zdůrazňuje význam multifunkčnosti jako pojmu zahrnujícího další ekonomické, sociální, kulturní a environmentální činnosti ve venkovských oblastech doprovázející zemědělskou výrobu, které vytvářejí pracovní místa zejména pro ženy. EP vybízí proto členské státy, aby podporovaly opatření k diverzifikaci činností, jako je přímý prodej výrobků, sociální služby, pečovatelské služby a agroturistika. EP se domnívá, že vzhledem k rostoucímu zájmu o tento druh cestovního ruchu by měla být vytvořena síť podniků v tomto odvětví a měly by se sdílet osvědčené postupy.

Zdroj: Report of the European Parliament of 8.3.2017 on women and their role in rural areas (2016/2204 (INI))

SWOT analýza šancí zaměstnatelnosti žen v MFZ

SLABÉ STRÁNKY

S

Vyšší úroveň vzdělání u žen.
Ženy mají dobrou motivaci samostatně podnikat.
Mnoho podnikatelských nápadů vymyslely ženy.
Mnoho žen najde příležitost rozvíjet multifunkční aktivity, které jsou rozšířením jejich práce v domácnosti.
Multifunkčnost pomáhá ukázat práci odvedenou ženami, ovlivnit ženského sebevědomí, získat příjem a také zlepšit sociální vztahy.

SLABÉ STRÁNKY

W

Více úkolů může způsobit méně osobního času, a tedy prodloužení pracovního dne žen.
Při vývoji nových činností týkajících se diverzifikace mohou nastat potíže s řízením.
V některých případech chybí kolektivy, družstva a skupiny producentů, které podporují potenciální výhody multifunkčnosti.

PŘÍLEŽITOSTI

O

Změny tradičních genderových stereotypů prostřednictvím zvýšeného povědomí, informací, vzdělávání, začlenění do veřejného života, propagace.
Venkovské oblasti se staly atraktivním místem pro bydlení.
Multifunkčnost je příležitost k růstu, která nabízí nové zdroje příjmů, poskytuje finanční zabezpečení, stabilitu příjmů a snižuje nezaměstnanost členů rodiny.
Čím více bude zemědělství multifunkční, tím větší bude role žen.

HROZBY

T

Vysoký počet mladých venkovských žen stěhujících se do městských oblastí hledá lepší příležitosti pro vzdělání a práci.
Malé venkovské oblasti s lokálními trhy a obtížemi s komunikací by mohly ženy od podnikání na venkově odrazovat.
Podnikání, při kterém není rozdělená zodpovědnost mezi více lidí, může selhat kvůli rodinnému a osobnímu životu (osobní důvody, manželství a narození dítěte).

2.4. Úspěchy žen v multifunkčním zemědělství

Zapojení žen v MFZ – příklady z Polska

- Podle průzkumu provedeného v Malopolské provincii je majitelem agroturistické farmy nejčastěji žena středního nebo staršího věku (obvykle nad 55 let), nejčastěji se středoškolským vzděláním, jejíž hlavním zdrojem příjmů je hlavně práce na farmě (CDR Kraków 2015).

- Z analýzy národní databáze Vzdělávacích farem vyplývá, že při provozování specializovaných sociálních služeb na farmě je dominantní role žen. Z 273 farem provozovaných v říjnu 2019 jich provozuje 45 % žena a dalších 27 % manželské páry (CDR Kraków 2019).
- Tento trend potvrzují výsledky národního průzkumu provedeného mezi zemědělci a členy farmářských rodin. Ženy představovaly 75 % všech lidí, kteří projevíli zájem o provozování pečovatelských farem (CDR Kraków 2017).

Photo. Educational Farm "Gzinianka", Polsko

Úspěchy žen v MFZ – příklady z Polska

► Zaczarowane Wzgórze ("Enchanted Hill")

Farma „Zaczarowane Wzgórze“ o rozloze 11 ha, která se nachází ve městě Czaslaw, provozují dvě kamarádky, které ji přeměnily na krásnou agroturistickou farmu. Na farmě spojují chov koní a turistické služby (ubytování, gastronomie, vzdělávání, organizace akcí).

► Wiśniowy Gaj ("Cherry Orchard")

Irena Szewczyk zdělila po své rodině farmu s názvem „Wiśniowy Gaj“ obklopenou tradiční polskou venkovskou krajinou. Na této 200 let staré tradiční farmě rozvinula své aktivity směrem k produkci a prodeji regionálních švestek, turistice a vzdělávací činnosti.

► Pszczółki

Agnieszka Król za posledních 15 let přeměnila svou rodinnou farmu „Pszczółki“ na rekreační/ vzdělávací centrum. Kromě zemědělských činností (včelařství, pěstování medu a chov drobných hospodářských zvířat) poskytuje farma sociální služby (turistické a vzdělávací aktivity).

► Leśniakówka

„Leśniakówka“, ekologická farma nedaleko Krakova. Vyvinuta se ve farmu zaměřenou na agroturistiku s workshopy (jóga, umění a vaření) a organizací akcí. Starý sad a dřevěné architektonické budovy jsou přidanou hodnotou této farmy.

3. VENKOVSKÉ A ZEMĚDĚLSKÉ KULTURNÍ DĚDICTVÍ

3.1. Kulturní dědictví - definice a typy

Jednoznačná definice kulturního dědictví neexistuje. Nejčastější definice je ta, že zdrojem kulturního dědictví jsou hmotné i nehmotné předměty, které spolu souvisejí duchovními hodnotami, historickými a morálními jevy. Jsou hodné právní ochrany pro dobro konkrétní společnosti a jejího rozvoje a pro jejich předávání budoucím generacím díky pochopitelným a přijímaným historickým, vlasteneckým, náboženským, vědeckým a uměleckým hodnotám, které jsou důležité pro identitu a kontinuitu politického, sociálního a kulturního vývoje, dokazování pravd a připomínání historických událostí, zachování smyslu pro krásu a komunitu.

Photo. K. Kieljan

Kulturní dědictví se skládá z:

Hmotného dědictví, které se dělí na nemovitě dědictví, včetně budov, které mohou samy obsahovat instalované umění, a movitě dědictví, včetně knih, dokumentů, uměleckých děl, pohyblivých strojů, oděvů a dalších artefaktů, které jsou považovány za hodné ochrany pro budoucí generace. Patří mezi ně předměty relevantní pro archeologii, architekturu, vědu a technologii se specifickou kulturou.

Nehmotného dědictví, které zahrnuje nefyzické aspekty v konkrétní kultuře. Odkazuje na způsoby chování ve společnosti, často formální pravidla fungující v konkrétním kulturním kontextu. To zahrnuje sociální a tradiční hodnoty, zvyky, estetické a duchovní přesvědčení, jazyk a další aspekty lidské činnosti.

Photo. K. Kieljan

Přírodní dědictví, které je také důležitým prvkem dědictví společnosti a zahrnuje venkovské oblasti a přírodní prostředí, včetně flóry a fauny, a také geologické prvky. Toto dědictví zahrnuje kulturní krajiny, ochranu vzácných plemen zvířat a rostlinných druhů.

<https://pl.wikipedia.org/>

Prvky venkovského kulturního dědictví:

Hmotné dědictví:

- architektura - obytné domy, chalupy, panské domy, církevní stavby, hospodářské budovy, budovy zemědělského průmyslu, technické dědictví, drobná architektura,
- předměty, nářadí, zemědělské stroje,
- zříceniny hradů, kláštery, tvrze,
- krajina - prostorové uspořádání vesnice, okolní pole, louky, potoky, řeky a jezera, kopce a lesy.

Nehmotné dědictví:

- způsob řízení a výroby,

- obřady, rituály, zvyky,
- jazyk v regionálních a místních variantách, místní jména,
- kostýmy, hudba, tanec, písně, legendy, pohádky,
- tradice rodinného, sousedského a komunitního života.

Photo. K. Kieljan

3.2 Úloha a význam kulturního dědictví pro rozvoj venkova

Kulturní dědictví má vliv na socioekonomický rozvoj regionu na několika úrovních. Je vnímán jako: základ místního podnikání, oblast inovací, faktor konkurenceschopnosti a nakonec tržní produkt, který uspokojuje rozmanité potřeby lidí a ovlivňuje kvalitu života.

Dědictví má potenciál vytvářet příjmy a stimulovat zaměstnanost ve venkovských oblastech a zajišťovat tak lepší životní úroveň obyvatel. Dědictví, jehož hodnotu lze určit, podporovat a neustále sdílet, se stává produktem. Může se stát důležitým faktorem v rozvoji podnikání a umožnit vytvoření pracovních míst a zdrojů příjmů obyvatel, zejména v oblasti cestovního ruchu, výroby regionálních potravinářských výrobků, výroby řemeslných výrobků a poskytování služeb zástupci tzv. „vymírajících profesí“.

Photo. K. Kieljan

Pro venkovské oblasti je velmi důležité využití dědictví při rozvoji venkovského cestovního ruchu, zejména kulturního cestovního ruchu. Turisté cíleně navštěvují místa, aby poznali různé formy hmotné a nehmotné kultury: místa, historické budovy, kulturní krajiny i kulturní hodnoty, tradice, zvyky a historii. Výhody venkovské turistiky jsou rozmanité. Turismus

uspokojuje zejména poptávku turistů po různých produktech a službách, a tím vytváří příjmy a pracovní místa a přispívá k přílivu kapitálu.

Lokalita, která může nabízet kulturní statky, zvyšuje svoji konkurenceschopnost a šanci, že si lidé danou lokalitu zvolí jako bydliště nebo místo podnikání.

Kulturní dědictví hraje důležitou roli při budování sociálních vazeb, identity a sebeúcty obyvatel venkova, což má pozitivní dopad na kvalitu života. Vědomí, že jste odpovědným dědicem kulturních statků, vzbuzuje emocionální přístup k vašemu vlastnímu městu, vytváří pocit společenství a připravenosti přijímat nové iniciativy pro místní rozvoj. Objevují se vedoucí představitelé, kteří jsou připraveni takové iniciativy vést.

Photo. K. Kieljan

Kulturní dědictví rovněž přispívá k ekologickým a prostorovým změnám. Projekty revitalizace jednotlivých prvků dědictví jsou často spojeny s vytvářením nových funkcí daného objektu (např. adaptace starých hospodářských budov na pokoje pro turisty), vytvářením nových pracovních míst (např. zpracování regionálních produktů) a rozvojem cestovního ruchu (zvyšování turistické atraktivita oblasti) nebo obnovou přírodního dědictví obce.

3.3. Podpora a ochrana venkovského dědictví

V závislosti na hodnotě mohou mít prvky dědictví globální, evropský, národní nebo místní význam související s tradicí a historií konkrétního místa, a proto podléhají různým mechanismům jejich ochrany a propagace.

Místa, která mají univerzální hodnotu a jsou důležitá pro lidi bez ohledu na jejich původ, kulturu, náboženské přesvědčení, jsou zapsána do seznamu světového dědictví UNESCO. Místa důležitá pro evropskou kulturu a historii dostávají označení Evropské dědictví. Jednotlivé země mají svá vlastní označení prvků dědictví, která jsou pro ně obzvláště důležitá. Dědictví vesnice je zvláštní typ dědictví, regionální dědictví „malých domů“, které buduje smysl pro komunitu, ovlivňuje pocit sounáležitosti s místem a je součástí identity komunity.

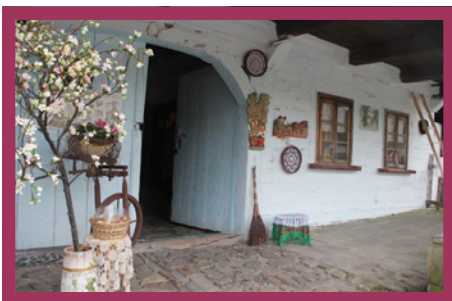

Photo. K. Kieljan

Ochranou a podporou dědictví se zabývají příslušné instituce a organizace, ale také místní komunity a nakonec každý jednotlivý obyvatel obce. Zachování kulturního dědictví je úspěch obyvatel, zástupců místní samosprávy, místních zástupců a specialistů i vnitrostátních orgánů při zachování společného cíle. K tomu slouží mezinárodní a národní právní předpisy, jakož i programy podporující činnosti sloužící k ochraně a propagaci dědictví. Tyto aktivity lze realizovat prostřednictvím různých projektů a jejich financování mohou nabízet společnosti i jednotlivci,

tuzemské či zahraniční grantové organizace, veřejná správa, zahraniční veřejné zdroje včetně programů EU.

Mezi činnosti související s ochranou a péčí o hmotné objekty dědictví patří: umísťování historických předmětů do registrů památek, na seznamy historických památek, do regionálních památkových záznamů, vytváření kulturních parků, zanesení forem ochrany přírody v územním plánu, umístění objektu do místního revitalizačního programu a strategie rozvoje obce, bezpečnostní, konzervační a záchranné práce.

Činnosti na ochranu nehmotného dědictví zahrnují: výzkumné a diseminační práce o místní tradici a historii. Chráněny mohou být zeměpisné, historické nebo tradiční názvy staveb, náměstí, ulic nebo sídel (obcí). Regionální a tradiční výrobky lze chránit jejich umístěním do vnitrostátních a evropských mechanismů k identifikaci a podpoře kulinařského dědictví regionů.

Činnostmi zaměřenými na ochranu a propagaci jsou především propagace a vzdělávání v oblasti venkovského dědictví. Mezi takové aktivity patří výuka, workshopy v muzeích, dny dědictví, výuka tradičních řemesel, umělecké vzdělávání, zábavní aktivity se zaměřením na venkovské dědictví. To mohou být historické rekonstrukce, festivaly, veletrhy, šíření a sdílení dědictví formou zábavy, vzdělávací aktivity na farmách, aktivity státních subjektů, soukromníků a sdružení na podporu dědictví. Důležitý je marketing prostřednictvím reklamy a odborných propagačních publikací, vzdělávacích programů a multimediálních produktů, a také vývoj turistických produktů založených na dědictví.

Photo. Educational Farm „Kowalowe Skąły”, Polsko

3.4. Kulturní dědictví při rozvoji multifunkčních aktivit

Kulturní dědictví může být zdrojem a inspirací pro vytváření produktů, služeb a ekonomických iniciativ, což zároveň vede k vytváření pracovních míst v mnoha odvětvích: v odvětví cestovního ruchu, stavebnictví a nemovitostí, obchodu a vzdělávání. Dědictví je součástí ekonomiky a může být základem pro rozvoj podnikání a multifunkčních aktivit v následujících průmyslových odvětvích:

- Kulturní turistika
- Kreativní průmysl kulturního dědictví
- Ochrana kulturního dědictví
- Historické nemovitosti
- Trh s uměním a starožitnostmi
- Popularizace a vzdělávání v oblasti dědictví
- Tradiční řemesla a zemědělství

Photo. CDR O/Kraków

Photo. K. Kieljan

Pro venkovské oblasti hraje důležitou roli poznávací, kulturní a vzdělávací turistika, která podporuje podnikatelské aktivity zaměřené na ukazování specifík místního dědictví nejen prostřednictvím tradičních metod jako jsou prohlídky památek, ale také prostřednictvím zážitků pro návštěvníky (např. ochutnávky). Tyto činnosti jsou pro ženy ve venkovských oblastech příležitostí k rozvoji jejich vlastních schopností, k nalezení zaměstnání a dalších zdrojů příjmu a zároveň umožňují turistům poznat hodnoty oblasti,

její dědictví a kulturu, venkovské aktivity a život na venkově, autentickou zkušenost s venkovským prostředím a místní komunitou.

Mezi nejoblíbenější formy podnikatelského využití dědictví ve venkovských oblastech na fungujících farmách patří:

- Turistické aktivity, včetně agroturistiky - krajinné dědictví
- Výroba a prodej místních a regionálních potravinářských výrobků, regionální hostince, kulinářské dílny - kulinářské dědictví
- Výroba ručních a řemeslných výrobků a poskytování služeb zástupci tzv. „Vymírajících profesí“ - řemeslné a průmyslové dědictví
- Aktivity venkovských muzeí, skanzenů atd. - Architektonické dědictví
- Vzdělávací aktivity farem - různé prvky dědictví
- Zemědělská činnost - chov starých a ohrožených plemen zvířat a pěstování tradičních odrůd rostlin - zemědělské dědictví.

Photo. Educational Farm "Wiśniowy Gaj", Polsko

Photo. K..Kieljan

Samozřejmě je možné provádět činnosti s využitím různých prvků hmotného a nehmotného dědictví zároveň. Takovým příkladem jsou vzdělávací aktivity farem, kde se často současně využívá potenciál mnoha prvků venkovského dědictví.

Využití kulturního dědictví pro rozvoj podnikání může být velmi rozmanité a pokrývat široké spektrum ekonomických aktivit. Díky kombinaci tradic (místa, produkty, dovednosti, profese) s inovacemi (moderní

metody zpracování, prezentace, prodej) se často vytvářejí inovativní a konkurenceschopné produkty a služby.

Prvky venkovského kulturního dědictví jako potenciál pro rozvoj multifunkčních aktivit:

- **KRAJINA** (otevřená krajina, zemědělské oblasti, venkovská zeleň - pole, pastviny, přírodní krajiny; organizace prostoru; komunikační trasy; kříže, kaple, hřbitovy; turistické cesty a trasy)
- ▶ **příklad – Zaczarowane Wzgórze, Polsko**
- **ARCHITEKTURA** (hospodářské budovy - domy, stodoly, sýpky; hrady, paláce, panství; venkovské průmyslové budovy - mlýny, pily, kovárny, lihovary; lidové domy, taverny; církevní budovy)
- ▶ **příklad – El Madroño, Španělsko**
- **ZEMĚDĚLSTVÍ A RYBOLOV** (přírodní bohatství, stará a ohrožená plemena zvířat a tradiční odrůdy plodin, tradiční a ekologická produkce, rybářské dědictví)
- ▶ **příklad - The Potočnik Poprask Organic Farm, Slovinsko / Orellana Perdiz, Španělsko**
- **KULINÁŘSKÉ TRADICE** (místní, tradiční a regionální produkty a jídla, kulinářská turistika)
- ▶ **příklad – Wiśniowy Gaj, Polsko**
- **ŘEMESLA A PRŮMYSLOVÉ TRADICE** (oživení řemeslných tradic, zachování průmyslových tradic, vzdělávání - získávání nových dovedností)
- ▶ **příklad - Erna Korošec, Slovinsko**
- **RODINA, SOUSEDSTVÍ, SPOLEČENSTVÍ** (uchovávaní a obnovování tradic, rituálů, zvyků, přísloví, tance, hudby, kostýmů atd. - setkávání, svátky, trhy, festivaly)
- ▶ **příklad - Vladimíra Křenková, Česká republika**

ZÁVĚRY

1. Výchozím bodem je Evropská politika udržitelného multifunkčního rozvoje venkovských oblastí. Obecný koncept multifunkčního zemědělství znamená, že kromě produkce potravin má zemědělství i další funkce, jako je ochrana venkovské krajiny, zlepšování přírodního a kulturního dědictví, podpora venkovské ekonomiky a zvyšování bezpečnosti potravin.
2. V návaznosti na výše uvedenou myšlenku se koncept multifunkčního zemědělství týká kromě tradičního zemědělství také nových ekonomických aktivit venkovských rodin podnikaných v rámci farmy. Tento koncept se vztahuje na nezemědělské aktivity na farmě, které jsou úzce spojené se zemědělstvím a venkovským dědictvím. Farmáři kombinují zemědělskou produkci a prostředí farmy se službami jako jsou například: farmářské obchody (produkt přímo od farmáře), agroturistika, farmářské vzdělávání nebo sociální zemědělství.
3. Ženy hrají v rozvoji venkova důležitou roli. Ženy mají více sklony k multitaskingu (provádění více aktivit najednou) a společenským aktivitám. Mají mnoho jedinečných dovedností a představují přirozený potenciál pro rozvoj podnikání v oblasti multifunkčního zemědělství a kulturního dědictví.
4. Existuje mnoho dobrých příkladů zapojení žen do multifunkčního zemědělství a kulturního dědictví. Dokazují, že profesionální služby založené na farmářském a venkovském prostředí mohou být šancí pro komerční úspěch venkovských žen a inspirují ženy k realizaci individuálních rozvojových projektů.

OTÁZKY PRO SEBEREFLEXI

Kapitola 1

1. Jaká je obecně situace žen ve vaší zemi?
2. Myslíte si, že opatření EU jsou dostatečná a přiměřená potřebám žen ve venkovských oblastech?
3. Pokud ne, jaká opatření by měla EU přijmout, aby se zlepšila situace žen ve venkovských oblastech v členských státech?

Kapitola 2

1. Co si myslíte o myšlence multifunkčního zemědělství?
2. Nacházíte příklady aktivit žen v multifunkčním zemědělství ve svém blízkém nebo vzdáleném okolí? Pokud ano, jaké?
3. Jak hodnotíte své zdroje a možnosti podnikat v multifunkčním zemědělství?
4. Jaké jsou největší výhody vaší farmy v kontextu multifunkčních farmářských aktivit a proč?

Kapitola 3

1. Dokážete identifikovat prvky kulturního dědictví ve svém okolí?
2. Dokážete najít prvky kulturního dědictví, které by mohly být použity při zahájení nebo rozvoji obchodní/multifunkční aktivity ve vašem prostředí?
3. Které prvky kulturního dědictví ve vašem prostředí jsou pro vás nejcennější a proč?
4. Jaké aktivity byste mohli použít k zachování a podpoře kulturního dědictví?

ZDROJE / ODKAZY

- <http://www.fao.org/3/w9778e/w9778e05.htm>
- https://www.euractiv.pl/section/rolnictwowopr/special_report/kobiety-i-mlodzi-ludzie-w-rolnictwie
- https://europa.eu/european-union/about-eu/funding-grants_en
- https://ec.europa.eu/info/policies/agriculture-and-rural-development_en
- https://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/we-work-for/women/support-networks_en
- https://ec.europa.eu/growth/smes/promoting-entrepreneurship/we-work-for/women_en
- <https://op.europa.eu/webpub/com/factsheets/women/pl/>
- https://ec.europa.eu/info/food-farming-fisheries/key-policies/common-agricultural-policy/future-cap_en#a-new-way-of-working
- C 347/38 EN Official Journal of the European Union 18.12.2010
- Jan Douwe van der Ploeg, Wageningen University and Research Centre, the Netherlands
- Wageningen University & Research, <https://www.wur.nl/en/Dossiers/file/Multifunctional-agriculture.htm>
- Report of the European Parliament of 8.3.2017 on women and their role in rural areas (2016/2204 (INI))
- Socio-economic impact of cultural heritage. Report on social research, National Institute of Heritage, Warsaw 2013
- A thing about rural heritage - advice, examples, information, Rural Development Foundation, Warsaw 2011
- Comprehend heritage - a handbook of good practices for disseminating heritage and education about cultural heritage, Katarzyna Zarzycka, National Institute of Heritage, 2016
- Cultural heritage as a factor in the development and specialization of regions, Paulina Legutko-Kobus, Warsaw School of Economics, 2016
- Heritage next to me - a guide to managing heritage in municipalities, National Heritage Institute, 2016
- <https://pl.wikipedia.org/>

PARTNEŘI

Association Générale
des Producteurs de
Blé et autres céréales
(Francie)
www.agpb.com

Biotehniški center Naklo
(Slovinsko)
www.bc-naklo.si

Asociace
soukromého
zemědělství ČR

Asociace soukromého
zemědělství ČR
(Česká republika)
www.asz.cz

Centrum Doradztwa
Rolniczego w Brwinowie
- Branch in Krakow
(Polsko)
www.cdr.gov.pl

Unión de Agricultores
y Ganaderos – Jóvenes
Agricultores de Jaén
(Španělsko)
www.coagjaen.es

European Landowners'
Organization
(Belgie)
www.europeanlandowners.org

On Projects Advising SL
(Španělsko)
www.onprojects.es

KONTAKTUJTE NÁS

Twitter: @REWARD_ERASMUS

Facebook: @REWARDERASMUS

Webová stránka: reward-erasmus.eu

Spolufinancováno
z programu Evropské unie
Erasmus+

Tento projekt byl realizován za finanční podpory Evropské unie. Za obsah publikací odpovídá výlučně autor. Publikace nereprezentují názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou jejich obsahem.
Projekt č.: 2018-1-FR01-KA202-047809